

Több mint öt évtized az egyetemi katedrán és a tudományos kutatás élvonalában

Dr. Kiss Árpád Kossuth-díjas professzorról

Több mint 5 évtizedes, eredményes, sikereiben gazdag idő után vált meg az egyetemi katedrától, az intézetvezetői teendőktől dr. Kiss Árpád Kossuth-díjas egyetemi tanár, a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja, a természettudományok doktora, akit harmincöt vegyész és kémia szakos tanár-generáció mondhatott tanítójának.

1889. szeptember 16-án született Sárospatakon. A Budapesti Tudományegyetemen Than Károly, Lengyel Béla, Buchböck Gusztáv, Winkler Lajos és Eötvös Loránd voltak tanítómesterei. 1912-ben ösztöndíjas vegyészhallgatóként a Buchböck vezetésével állt III. sz. Vegytani Intézetbe került és ebben az időben jelent meg nyomtatásban első dolgozatai a radioaktivitásról, valamint doktori értekezése a nitrogén- és klór reakciójának sebességéről. 1922-ben a budapesti egyetem javaslatára a Leydeni Egyetem Kémiai Intézetébe került, ahol mint adjunktus dolgozott. Itt Schreinemakers professzor mellett gázkinetika vizsgálatokat folytatott igen eredményesen. 1924-ben nevezték ki Sze-

gedre, a II. sz. Vegytani Intézet vezetőjévé. Itt a Brönsted-féle reakciósebességi elmélet kísérleti ellenőrzésével kapcsolatos vizsgálatait kezdte el. Munkatársaival több, először tanulmányozott ionreakció mechanizmusát tisztázta, felhívta a figyelmet a specifikus ion-, valamint az anomális sóhatás jelenségére. Behatolón foglalkozott az elsődleges és másodlagos kinetikai sóhatással, az ion- és nem ion-reakciók sebességére gyakorolt közeghatással, valamint a komplex vegyületeknek ionreakciókra gyakorolt katalitikus hatásával. Munkatársaival együtt részletesen foglalkozott a trijód egyensúlyai tömény sóoldatokban, valamint a kinhidronelektrod sóhídjával.

1931-ben az elektrolit oldatok fényelnyelését kezdte tanulmányozni. Több dolgozatában rámutatott a neutrális sók okozta extinkcióváltozás okaira egyszerű és komplex ionok esetén. A fényelnyelés és kémiai szerkezet közötti összefüggés céljából igen részletesen tanulmányozta a vas, kobalt, réz, urán és kromi sók komplexeit. Több közleménye foglalkozik a poliklikusos belső komplexek fényelnyelésével és annak értelmezésével. A neutrális sók okozta extinkcióváltozás okait vizsgáló vizsgálatai szorosan kapcsolódtak a különböző só és savoldatokban keletkező komplex vegyületek összetételének megállapításával. A komplex vegyületek kötés módjának tisztázásával kapcsolatban szoros együttműködést alakított ki a Berlini Egyetem Klemm professzor irányítása alatt álló intézetével. Ugyanakkor megindultak intézetében az elektrokémiai korrozív vizsgálatok is, amelyek az Intézet fejlődése során mind nagyobb jelentőségre tettek szert. Ez a nemzetgazdasági

szempontból is rendkívül fontos kutatási terület az Általános és Fizikai Kémiai Intézetnek ma is egyik fő kutatási irányát képezi. Átfogó elmélettel értelmezte az ionizációnak szerves vegyületek elnyelési szinképére gyakorolt hatását, valamint összefoglalóan megadta az elnyelési szinképeknek jelentkező rendkívül bonyolult oldószerhatás rendszerét. Az orientált fényelnyelés elméletének kihasználásával számos aromás polikondenzált szerves molekula elnyelési szinképét értelmezte és igen részletesen tanulmányozta az orto-, meta- és parahelyzetű szubsztituenteknek az elnyelési szinképre gyakorolt hatását.

A fizikai kémia területén végzett eredményes kutatómunkája mellett figyelemre méltó azon tevékenysége is, melyet az egyes szakfolyóiratok szerkesztése terén végzett. 1945 óta a Z. für anorganische Chemie c. folyóirat társkiadója, 1935–1955-ig pedig az Acta Physica et Chemica Szegediensis szerkesztője volt. A közeljövőben fog megjelenni az anorganikus vegyületek elektronrejtései elnyelési szinképével foglalkozó német nyelvű monográfiája, s eddig mintegy 150 tudományos dolgozatot írt.

Kiváló oktató és nevelőmunkáját a „Felsőoktatás Kiváló Dolgozója” kitüntetésben részesült, kimagasló kutatómunkájának elismerésül pedig 1954 májusában a „Munka érdemrend”-del, majd 1955-ben „Kossuth-díj”-jal tüntették ki.

Oktató- és nevelőmunkájától elválaszthatatlan emberi magatartása, haláláig és munkatársaival való közvetlen viszonya. Tanítványai mindig bizalommal fordulnak és fordulnak hozzá problémáikkal, és őszinte nagyrabecsúlással gondolnak rá.

Dr. Petri Gábor egyetemi tanár a szegedi felsőoktatási intézmények képviselőjelöltje

A szegedi felsőoktatási intézmények, az Orvostudományi Egyetem, a József Attila Tudományegyetem, a Tanárképző Főiskola és a Tanítóképző dolgozói a jelenlegi választáson jelölnék maguk közül első ízben országgyűlési képviselőt. Erthető tehát, hogy az 1963. január 16-i jelölő gyűlés nagy érdeklődéssel előzte meg. Ott voltak a város párt- és tanácsi vezetői, Perjesi László, a városi pártbizottság első titkára, Biczó György, a városi tanács végrehajtó bizottságának elnöke, Nagy István, a Hazafias Népfőront szegedi bizottságának titkára, Deák Béla, a KISZ városi bizottságának titkára. Megjelentek az Ady téri egyetem nagy előadótermében tartott gyűlésen a felsőoktatási intézmények vezetői, több Kossuth-díjas professzor és akadémikus. Siklós János, a Csongrád megyei pártbizottság titkára mondott beszédet, majd javaslata után a gyűlés egyhangúlag jelölte Petri Gábor professzort országgyűlési képviselőnek.

Petri Gábor dr. professzort szinte mindenki ismeri Szegeden, szeretnénk mégis közelebbről bemutatni a „Szegedi Egyetem” olvasóinak. 1914-ben született Budapesten, orvosi oklevélét a pécsi egyetemen szerezte meg, 4 éven át dolgozott az egyetem élettani intézetében. Sebészeti kiképzését Milkó Vilmos és Molnár Béla professzorok oldalán nyerte.

1945 végén lépett egyetemünk szolgálatába és részt vett a háború által tönkretett sebészeti klinika újjáépítésében. 1951-ig adjunktusa volt a Jaki professzor vezetésével álló sebészeti klinikának. 1951-ben magántanárként habilitálta az egyetem és ugyanez év végén tanszékvezetői minőségben megbízták a Sebészeti Műtettani tanszék megszervezésével.

1955-ben, az akkori Hetényi professzor vezetésével álló I. sz. Belgyógyászati klinikán létesült szívsebészeti osztály vezetője lett. 1958. május 1 óta az elhunyt Jáki professzor utódaként az I. sz. Sebészeti klinika vezetője.

Tudományos érdeklődése kezdettől fogva a sebészeti körten különböző kérdéseire irányult. Számos közleményben foglalkozott a fekélybetegség körtenával és sebészeti gyógyításával. Külföldön is ismertté váltak antihisztamin

nem számos külföldi útja során nyomom kísérté, külföldön sok előadást tartott és baráti kapcsolatokat épített ki számos ország sebészeivel. Ezek révén munkatársait is hozzásegítette, hogy a legjobb külföldi intézetekben tanulmányozhassák a rájuk kiosztott és őket érdeklő kérdéseket.

Orvosi és nevelői tevékenysége mellett sok társadalmi feladatot vállalt: 4 éven át volt rektor a Szegedi Orvostudományi Egyetemnek, tagja az Egészségügyi Tudományos Tanácsnak, a Magyar Tudományos Akadémia klinikai bizottságának, az Egészségügyi Szakszervezet Országos Vezetőségének stb.

Petri Gábor professzor sokoldalú ember, nemcsak szakmájának kiváló művelője, de méltó képviselője a sok ágra szakadt universitas-nak is: szereti és jól ismeri a magyart és világirodalmat, a történelmet, beszédei és előadásai arról tanúskodnak, hogy birtokában van a filozófia teljes fegyvertára; kitűnően hegedül, évekig tagja volt az egyetemi zenekarnak, három világnyelven folyékonyan beszél.

Biztosak vagyunk abban, hogy ha képviselővé választják, a felsőoktatásban, a tudományos életben és az egészségügyi politikában szerzett tapasztalatait a szegedi Felsőoktatási Intézmények érdekében eredményesen tudja majd hasznosítani.

Petri Gábor professzornak, a szegedi felsőoktatási intézmények képviselőjének, munkájához sok sikert kívánunk.

A tanulóifjúság származás szerinti kategorizálásának megszüntetéséről

Hallgatóink körében is nagy érdeklődést váltott ki az MSZMP VIII. kongresszusán elfogadott határozat, mely szerint a jövőben megszűnik a tanulóifjúság származás szerinti kategorizálása.

Miért volt e megkülönböztetésre szükség a szocialista fejlődésünk eddigi szakaszában?

A proletárdiktatúra, a dolgozók hatalomra jutásának kezdeti időszakában még igen élesen vetődött fel a munkás, paraszt fiatalok közep és felsőfokú képzésének szükségessége, a következő fő okokból következően:

1. Történelmi igazságot kellett szolgáltatni a múltban okozott hátrányokért, amikor a Horthy-fasizmus gazdasági és művelődési politikája következtében ezek a kapuk zárva voltak a munkás és paraszt fiatalok közepe előtt. Meg kellett törni a volt uralkodó osztály műveltségi monopóliumát.

2. De halaszthatatlanná tette a jövő szocialista gazdaságának, társadalmának fejlődése is ezen eszmékhez hű, új vezető értelmiség ki-nevelését.

Ezt a feladatot megnyugtatóan csak úgy valósíthatuk meg a dolgozók hatalmának kockáztatása nélkül, ha elsősorban azokból a fiatalokból neveljük ki az új értelmiséget, akiknek legkövetlenebb érdekük volt a szocialista fejlődés, — vagyis a munkás-paraszt fiatalokból. Szüleik a néphatalom első percétől kezdve sokat kaptak: földet, gyárat, hatalmat. Ez persze nem jelentette azt, hogy a munkás-paraszt fiatalok már származásuknál fogva eleve szilárd szocialista meggyőződésű és gondolkodású fiatalok lettek volna. Ilyenekké éppen a közép- és felsőfokú intézmények voltak hivatottak őket nevelni.

Ezeket a kezdetektől fogva kétségtelenül tapasztalt előnyöket az oktatási intézmé-

nyek eszméi, nevelői munkájának — a marxizmus-leninizmus eszméjével — csak tudatosítást kellett tenni, hogy eszméjük is szívvel-lellekkel szocialista érzelmi értelmiséggé váljanak. Vagy, mint pedagógus nyelven mondani szokták, meg volt a reális feltétele annak, hogy „lelkükben a szocializmus elhittett eszméi termékeny talajra találjanak.”

S éppen ez a lényeges feltétel volt meg csupán elenyésző mértékben a szocializmus építésének megalapozó szakaszában a társadalom többi osztályainál, rétegeinél. Ugyanis a volt uralkodó osztályok tagjai előtt éppen az a tény vált kezdettől fogva nyilvánvalóvá, hogy nagyon is sokat vesztek a szocialista intézkedésekkel. Az a számukra is megmaradt perspektíva pedig, hogy mint dolgozók ők is megtalálhatják helyüket, sőt még felemelkedésüket is a szocialista társadalomban, annyira 180 fokos fordulatot jelentett, hogy ezért néhány év leforgása alatt nemhogy őszintén lelkesedni tudtak volna, hanem beletörődni sem.

A többi rétegnek pedig — mint pl. az értelmiségiek, kisiparosok, kiskereskedők, alkalmazottak, stb. — múltban kialakult pozíciói, állásai, perspektívái szintén közvetlenül, vagy közvetve kapcsolódtak a tökésekhez, vagy államuk politikai, gazdasági, társadalmi szervezeteihez, melyek ugyancsak gyökereket átszervezésen mentek keresztül. Így hát régi pozícióik megintottak, állásaikból átmenetileg kikerültek, vagy alacsonyabb beosztású munkát kellett vállalniuk, vagyis átmenetileg még nem találták meg helyüket a szocialista társadalomban. Tehát sokáig maguk sem tudták szilárdan lemérni, és eldönteni, hogy hová is tartozzanak, meg fogják-e találni felemelkedésüket a szocializmusban is. Ebből a

helyzetükből folyóan a szocializmus eszméjéhez, fejlődéséhez való viszonyuk is ingadozó, bizonytalan, utókereső jellegű volt.

A munkásosztály szövetségi politikája e rétegek irányában természetesen kez-

Mire vállalkozik „Eszmecsere” rovatunk?

A szegedi felsőoktatási intézmények most induló lapjában helyet kap egy politikai, ideológiai kérdésekkel foglalkozó rovat is. Ezekkel a problémákkal ugyanis a hallgatók nemcsak tanulmányaik során kerülnek kapcsolatba, hanem azoknál is kiszakíthatatlan egyedei annak a társadalmi egységnek, mely minden tagjára egyetemesen érvényes törvények szerint létezik, mozog, fejlődik.

Akarva vagy akaratlanul, (s jobb, ha akarva) tudatosan, vagy tudatlanul, (s jobb, ha tudatosan) az egyetemi és főiskolai hallgatók is szenvedő alanyai vagy aktív alkotói e társadalmi folyamatnak. Eppen ezért ezek a kérdések is szerves részét alkotják életünknek, sorsunknak, következésképp a legközvetlenebbül érdeklődnek, vagy ha még nem: kell, hogy érdeklődjenek irántuk.

Úgy gondoljuk: sajátos lehetőségeink között a legnagyobb mértékben úgy szolgálhatjuk ezt az igényt, hogy röviden, áttekinthető, összefoglaló, érthető módon foglalkozunk a hallgatók legszélesebb körében vitatott, felmerült ideológiai kérdésekkel, melyeknek alapos tisztázásához a hallgatóknak önállóan nincs meg a lehetőségeik, vagy csak olyan nagy utánajárással, melyet nem várhatunk el még a jó szándékú hallgatók többségétől sem.

S, hogy ténylegesen az egyetemi és főiskolai hallgatók és dolgozók nagy részének érdeklődését kielégítő kérdésekkel foglalkozhassunk, természetesen szívesen kérünk és várunk is ilyen témamegjelöléseket.

Sz. L.

détől fogva megnyerésükre törekedett, mert ezek dolgozó rétegek voltak, de ez hosszabb ideig tartó bonyolult feladat. Megnyerésükig ezért figyelembe kellett venni ezen sajátosságukat még iskolázatlan politikánkban is. Ugyanis ezeknek az osztályoknak, rétegeknek gyermekei is elsősorban a családi nevelés ilyen jellegű eszméit szívták magukba, s nem ellensúlyozhatta ezt a kezdeti években még csak szintén fokozatosan szocialista tartalmúvá váló iskolai nevelés.

Vajon „elkövetett hibát” küszöböl-e ki pártunk a kategorizálás eltörlésével, s azokat a szitkozódó, siránkozó egyéneket igazolja-e, akik,

mint érintettek, kezdetektől fogva valami mélyregeesen igazságtalan, antihumanista intézkedésnek igyekeztek feltüntetni a kategóriák érvényesítését?

Már az elmondottakból is következik, hogy erről szó sem lehet.

De vizsgáljuk meg ezt a kérdést röviden a tények világánál is. Azok a volt uralkodó osztályok gyermekei,

ESZMECSERE

az égbekiáltó „igazságtalanságot” az a tény, hogy a Horthy-Magyarországon a lakosság nagy többségét kitevő munkás, dolgozó paraszt osztályok gyermekei átlagosan csak 2–3%-át tették ki az egyetemi és főiskolai hallgatóknak.

Akkoriban ténylegesen számtalan zseni úszott el e két osztály fiataljaiból, és szereztek ezzel szemben diplomát közismerten ütődött bárók és grófok. S nem igen ismeretesek bő számban e korból társadalmi szociográfia, melyek a kirívó társadalmi igazságtalanságot nehezményezték.

A szocializmus átmeneti időszakának többi, nem munkás, paraszt rétegének gyermekei pedig nemhogy hátrányba kerültek volna az összlakosság arányaihoz viszonyítva a felsőoktatásban, hanem megkülönböztetésük ellenére is a legkedvezőbb volt arányuk még a munkás, paraszt osztályhoz viszonyítva is. Ugyanis míg a munkás, paraszt fiatalok aránya a legszigorúbban érvényesített években is általában csak 50–60%-át tette ki a felsőoktatásnak, a fennmaradó 50–40%-át lényegében (a tökések előbb feltételezett 1–2%-át levonva) ezen rétegek gyermekei töltötték ki. Pedig arányuk az összlakosságon belül jóval alacsonyabb.

DR. SZILÁGYI LÁSZLÓ
Felsőfokú Tanítóképző Intézeti tanár

Innen — onnan

A SZEGEDI PEDAGÓGIAI FŐISKOLA február 5-én megköthet a közönség együttműködésével egyezményt a Nyitrai Pedagógiai Főiskolával. Ez a második külföldi tanárképző intézmény, amellyel szoros kapcsolatot létesítettek. Potsdamban volt az első — az ottani főiskoláról már két ízben voltak Szegeden, a szegediak szintén két alkalommal voltak Potsdamban. Mosonyi Kálmán az elmúlt évben előadást is tartott a Potsdami Pedagógiai Főiskolán. Kicsérlik a tanárképzési reformban tapasztalataikat, eredményeiket. Még ez évre tervezik az Ungvári Egyetemmel a kapcsolat felvételét, az együttműködés megkezdését.

A Szegedi Orvostudományi Egyetemen összesen 841 hallgató vizsgázott az elmúlt félévben. A kar átlagos vizsgaeredménye 3,97. A tavalyi félévben elért átlagos eredmény 4,01.

Az Állam- és Jogtudományi Karon az elsőévesek átlagos vizsgaeredménye 3,33. A kar átlageredménye 3,63.

A bölcsészettudományi karon 544 hallgató vizsgázott. Átlagos eredményük 3,84. A tavalyi félévi tanulmányi eredmény 3,88 volt. Most a negyedévesek érték el a jobb eredményt. Átlaguk 4,14.